

Sygn. akt IV U 1348/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Rafał Łatanik

Protokolant starszy sekretarz sądowy Barbara Łowicka

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2018 r. w Częstochowie

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania M. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 11 września 2017 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje ubezpieczonemu M. W. prawo do emerytury od dnia 9 sierpnia 2017 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 września 2017 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu M. W. przyznania prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że ubezpieczony nie wykazał wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Jednocześnie wskazano, iż za pracę w szczególnych warunkach nie uznano następujących okresów zatrudnienia, tj.:

- od 12 listopada 1975 roku do 31 maja 1980 roku na stanowisku kierowcy ciągnika, gdyż zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach nie określił zajmowanego stanowiska ściśle według działu, pozycji i punktu właściwego zarządzenia resortowego, a podane stanowisko nie znajduje odzwierciedlenia w Uchwale nr 24 Zarządu Krajowego ZRK i OR z dnia 14 czerwca 1983 roku. Ponadto praca na stanowisku kierowcy ciągnika może być zaliczona do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jedynie w transporcie, a dla podmiotów trudniących się rolnictwem przedmiotem ich działalności jest zasadniczo produkcja roślinna lub zwierzęca.
- od 8 grudnia 1982 roku do 31 grudnia 1998 roku w Cementowni (...) na stanowisku „operatora wyładowarki – ustawiacza”, z uwagi na fakt, że stanowisko to nie jest zgodne z resortowym wykazem stanowisk.

W odwołaniu wniesionym do Sądu ubezpieczony M. W. zakwestionował powyższą decyzję podnosząc, iż w okresie od 12 listopada 1975 roku do 31 maja 1980 roku w Spółdzielni Kółek Rolniczych, jako kierowca ciągnika, pracował wyłącznie w transporcie. Spółdzielnia w spornym okresie trudniła się świadczeniem usług transportowych na rzecz Huty (...). B., Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w C., B. P. K., Rejonu Dróg Publicznych w C., Gminnej Spółdzielni (...) oraz indywidualnie dla osób zamawiających usługi transportowe. Natomiast w okresie od 8 grudnia 1982 roku do 31 grudnia 1999 roku w Cementowni (...) jako operator wyładowarki – ustawiacz wagonów pracował w wewnętrznym wydziale transportu kolejowego Cementowni, który zajmował się ściąganiem i rozładunkiem oraz wystawianiem wagonów załadowanych cementem na stację kolejową R..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

M. W. urodził się (...).

W dniu 17 sierpnia 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca wykazał staż emerytalny w wymiarze 22 lat, 1 miesiąca i 3 dni okresów składkowych, 2 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych oraz 3 lat, 1 miesiąca i 14 dni okresów pracy w gospodarstwie rolnym.

W Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. ubezpieczony zatrudniony był w okresie od 12 listopada 1975 roku do 1 czerwca 1982 roku na stanowisku kierowcy ciągnika rolniczego.

Spółdzielnia trudniła się zarówno świadczeniem usług rolniczych, jak i transportowych. Ubezpieczony jako traktorzysta wykonywał zarówno prace polowe, jak i prace transportowe. Jedynie w okresie zimowym ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracował wyłącznie w transporcie, głównie na rzecz Rejonu Dróg Publicznych zajmując się utrzymaniem dróg.

W okresie od 8 grudnia 1982 roku do 31 grudnia 1999 roku M. W. zatrudniony był w Cementowni (...) Spółce Akcyjnej na stanowiskach operatora zespołu przenośników, operatora wywrotu i wyładowarki oraz operator wyładowarki – ustawiacza pociągów.

Ubezpieczony jako operator zespołu taśmociągów zajmował się transportem materiałów służących do produkcji cementu, tj. głównie węgla, żużla miału, zaś jako operator wywrotu i wyładowarki wykonywał prace wyładunkowe tych materiałów. Po uzyskaniu stosownych uprawnień, tj. od maja 1989 roku ubezpieczony skierowany został do pracy przy ustawianiu, rozpinaniu i spinaniu wagonów. Prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(vide: akta rentowe, akta osobowe ubezpieczonego ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. oraz Cementowni (...) Spółki Akcyjnej w R., zeznania świadków M. J. (1) k. 19v., M. M. (1) k. 19v.-21, K. B. k. 20, J. O. k. 20 oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony k. 20-20v.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku Dz. U. Nr 1383 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Od dnia 1 stycznia 2013 roku wykreślony został obowiązek rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Jak stanowi art. 27 powyższej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W myśl zaś art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach

o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa wyżej, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych z uwzględnieniem art. 32 ust. 4a (art. 32 ust. 4). Art. 32 ust. 4a utracił moc z dniem 24 czerwca 2004 roku na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku (Dz. U. Nr 144, poz. 1530), z powodu niezgodności z art. 2 i 32 Konstytucji RP. Co należy rozumieć przez przepisy dotychczasowe zostało wyjaśnione w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku III ZP 30/01 (OSNP 2002/10, poz. 243). Według Sądu Najwyższego przez „przepisy dotychczasowe” należy rozumieć niektóre normy rozporządzenia, jednakże nie całość przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z §1 ust. 1 wyżej wskazanego aktu prawnego rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami". Właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalali w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B (§ 1 ust. 2). Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy te, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 wyżej powołanego rozporządzenia).

Przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, zgodnie z powołanym wyżej orzeczeniem Sądu Najwyższego nie należą do „przepisów dotychczasowych”, bowiem nie normują materii wskazanej w art. 32 ust. 4 powołanej ustawy, czyli

nie określają ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Stanowisko Sądu Najwyższego znalazło również potwierdzenie w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku.

Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§3 rozporządzenia). Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

1) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§4 powołanego wyżej rozporządzenia).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony wykazał wymagany okres zatrudnienia. Spornym zaś jest, czy M. W. przepracował na ten dzień 15 lat w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony w celu wykazania wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych przedłożył świadectwa pracy w warunkach szczególnych

ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. z adnotacją o wykonywaniu w okresie od 12 listopada 197 roku do 31 maja 1980 roku pracy na stanowisku kierowcy ciągnika rolniczego oraz z Cementowni (...) Spółki Akcyjnej w R., zgodnie z którym w okresie od 8 grudnia 1982 roku do 31 grudnia 1999 roku wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział V, poz. 14 pkt 9 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty, będąc zatrudnionym na stanowisku operatora wyładowarki – ustawiacza.

Organ rentowy odmówił uwzględnienia powyższych okresów zatrudnienia, albowiem w świadectwie pracy ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. pracodawca nie podał ściśle działu, pozycji i punktu właściwego zarządzenia resortowego, a nadto praca na stanowisku kierowcy ciągnika może być zaliczona do wykonywanej w warunkach szczególnych jedynie w transporcie. Trudno natomiast uznać, aby w Spółdzielni Rolniczej trudniącej się zasadniczo produkcją roślinną lub zwierzęcą wykonywane były wyłącznie usługi transportowe. Z kolei okres zatrudnienia w Cementowni (...) nie został zaliczony, z uwagi na niezgodność zajmowanego stanowiska z resortowym wykazem stanowisk.

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - III UZP48/84LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

W obecnym stanie prawnym zarządzenia resortowe zawierające uściślenia dokonane w innym okresie przez właściwych ministrów, polegające na ustaleniu wykazów stanowisk, powołane w świadectwach wykonywania prac w warunkach szczególnych zakwestionowanych przez organ rentowy nie mają wartości normatywnych, lecz jedynie informacyjną. „W państwie prawnym nie jest dopuszczalne zamieszczanie w rozporządzeniu jako akcie wykonawczym upoważnienia do podejmowania określonych działań przez inny podmiot i wyposażanie go w kompetencje wykonawcze. W świetle Konstytucji z 1997 roku rozporządzenie jako akt wykonawczy oparty na ustawie

nie może zawierać subdelegacji. W konsekwencji, przedmiotem wykładni są wyłącznie przepisy ustawy i wydane na jej podstawie akty wykonawcze [...]. W rezultacie zatem o spełnieniu przesłanki "praca w szczególnych warunkach" przesądza wykonywanie pracy wymienionej w załącznikach "A" i "B" do rozporządzenia z 7.II.1983 r., które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego, w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana." (por. glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 III RN 25/99 T. Bińczyckiej-Majewskiej OSP 2002/4/48 t. 2).

Zdaniem Sądu ubezpieczony wykazał, iż pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zwłaszcza z zeznań świadków wynika, iż M. W. w całym okresie zatrudnienia w Cementowni (...) Spółce Akcyjnej w R. wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział V, poz. 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. prace przy produkcji cementu. Początkowo ubezpieczony zatrudniony został jako operator zespołu przenośników i zajmował się transportem materiałów służących do produkcji cementu, tj. głównie węgla, żużla i mialu, które służyły do opalania pieców, w których wypalany był kamień wapienny. Z kolei jako operator wywrotu i wyładowarki odwołujący wykonywał pracę związane z rozładunkiem wagonów. W przypadku wywrotu rozładunek odbywał się przez burtę czołową, tzn. wagon podnoszony był ponad pomost i następnie rozładowywany. Z kolei przy wyładowarce wagon opróżniony był za pomocą urządzenia, które wypychało ładunek przez drzwi wagonu. W ocenie Sądu niewątpliwym jest, iż prace te kwalifikują się do warunków szczególnych. O zasadności ich zaliczenia dodatkowo świadczy również fakt, iż w zarządzeniu nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, w wykazie A, dział V, poz. 14 pkt 8, wymieniono prace operatorów mechanicznego sprzętu i urządzeń transportowych.

Uwzględnieniu podlegają także prace w Cementowni na stanowisku operatora wyładowarki – ustawiacza maszyn. Na wstępie wskazać należy, iż ubezpieczony uprawnienia do wykonywania takiej pracy uzyskał 8 maja 1989 roku, co wynika wprost z załączonego do akt osobowych świadectwa złożenia egzaminu. W tej sytuacji przyjąć można, iż M. W. od tej daty skierowany został do prac zakładowych służb kolejowych. W ocenie Sądu nielogicznym byłoby bowiem, aby pracownik posiadający specjalistyczne uprawnienia wykonywał dotychczasowe, mniej wymagające prace. Do jego obowiązków na tym stanowisku należały zasadniczo prace polegające na spinaniu i rozpinaniu wagonów oraz obsłudze zwrotnic, co potwierdził świadek M. J. (2). Także M. M. (1), który ma przyznaną wcześniejszą emeryturę, przyznał, iż ubezpieczony wykonywał prace przy spinaniu i rozpoznaniu wagonów oraz podstawianiu ich pod wywrot. Niewątpliwie prace te kwalifikują się do prac wykonywanych w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A, dział VIII, poz. 13 rozporządzenia, tj. do prac zakładowych służb kolejowych bezpośrednio związanych z utrzymaniem ruchu pociągów. Na marginesie można także wskazać, iż w cytowanym już zarządzeniu resorowym w wykazie A, dział VIII, poz. 13 pkt 3 wymienione zostało stanowisko ustawiacza.

Uwzględnienie całego tego okresu da już ubezpieczonemu wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Sąd jedynie z ostrożności procesowej odniósł się także do pracy ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. uznając, iż z tego okresu możliwe jest zaliczenie jedynie 4 miesięcy zimowych każdego roku, tj. od listopada do lutego kiedy to nie było prac polowych. W tym czasie M. W. niewątpliwie, jako traktorzysta, pracował w transporcie. Zasadniczo świadczył on w tym czasie usługi na rzecz Rejonu Dróg Publicznych przy utrzymaniu dróg. Ponadto rozwoził także materiały budowlane na rzecz huty, mleczarni itp., co przyznał świadek K. B.. Fakt wykonywania przez odwołującego prac transportowych potwierdził także J. O.. Świadczenie Ci przyznali jednak, iż Spółdzielnia poza świadczeniem usług transportowych zajmowała się także działalnością rolniczą, co tym samym wyklucza uznanie całego tego okresu do prac w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 47714 § 2 k.p.c.